

مادی گرایی و صمیمیت زوجین: نقش واسطه ای تعهد زناشویی

ندا طباطبایی جبلی^۱، مژگان سپاه منصور^۲، محمد اورکی^۳

۱ گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی، تهران، ایران

۲ گروه روان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، تهران، ایران

۳ گروه روان شناسی دانشگاه پیام نور تهران جنوب، تهران، ایران

چکیده

هدف این مطالعه بررسی نقش واسطه ای تعهد زناشویی در بین مادی گرایی و صمیمیت زوجین بود. طرح این مطالعه از نوع همبستگی بود. شرکت کنندگان این مطالعه شامل کلیه زوجین مراجعه کننده به سرای منطقه قیطریه در سال ۱۳۹۶ بودند که از بین آنها ۲۰۰ نفر (۱۴۵ زن و ۵۵ مرد) انتخاب شدند. برای اندازه گیری متغیرهای مورد مطالعه از سه مقیاس مادی گرایی ریچنز و داوسون (۱۹۹۲)، صمیمیت زوجین واکر و تامپسون (۱۹۸۳) و تعهد زناشویی آدامز و جونز (۱۹۹۷) استفاده شد. نتایج به دست آمده از مدل معادلات ساختاری نشان داد که تعهد زناشویی در رابطه بین مادی گرایی و صمیمیت زوجین نقش واسطه ای دارد. با توجه به نتایج مطالعات به نظر می رسد که مادی رابطه معکوسی با رضایت و خویشتن شناسی دارد به همین دلیل برای از بین بردن فاصله بین خود واقعی و خود مطلوب این تمایل افزایش می یابد. بعلاوه مادی گرایی بر روی تعهدات زناشویی تاثیرات منفی گذاشته و زوجین صرفاً برای هویت زناشویی و قول داده شده عمل نمی کنند و از همسر خود فاصله می گیرند که این خود موجب کاهش صمیمیت شده و در نتیجه مشکلات زناشویی را به وجود می آورد.

واژه‌های کلیدی: مادی گرایی، صمیمیت زوجین، تعهد زناشویی، رضایت زناشویی

مقدمه

هالفورد و اسنیدر^۱(۲۰۱۲) بیان می کنند که علت جدایی و شکست در ازدواج را اغلب مردان و زنانی که طلاق گرفته اند فقدان احساس صمیمیت و عدم احساس عشق و ارزش گذاری به یکدیگر ذکر کرده اند. به طوری که صمیمیت، هم رضایت فردی و هم رضایت ارتباطی را ایجاد می کند و به عنوان عامل اصلی فراهم آوردن سلامت، سازگاری، شادکامی و احساس معنی کردن در جوانی می باشد (فیفه و ویکس^۲، ۲۰۱۰). فقدان صمیمیت زناشویی زمینه بروز آسیب ها و افزایش انحرافات خانوادگی و اجتماعی نظیر خشونت زناشویی، اعتیاد، روابط فرا زناشویی و عهدشکنی را می شود و می تواند منجر به از هم پاشیدگی بنیان خانواده و طلاق شود (مسلمی و آقایی، ۱۳۹۶). همچنین می توان اذعان داشت که روابط صمیمانه بین افراد از اهمیت خاصی برخوردار است و بر بهزیستی فیزیکی، روان شناختی و توانایی افراد در جهت عملکرد مؤثر در زمینه های مختلف فردی، خانوادگی و شغلی تأثیرگذار است. بنابراین با از دست رفتن صمیمیت یکی از حلقه های پیوند زناشویی از بین می رود (خانجانی و همکاران، ۱۳۹۵).

یکی از این عوامل تأثیر گذار بر صمیمیت را مادی گرایی بیان کرده اند. اگرچه مادی گرایی آثار مثبتی مانند ارضای نیاز به تمایز یافتگی^۳ دارد، پژوهش هایی رو به افزایش است که پیامدهایی منفی آن، مانند افسردگی، سطوح پایین شادکامی و نداشتن رضایت از زندگی را نشان می دهد (ژانک^۴ و همکاران، ۲۰۱۴). زیرا افراد مادی گرا به جای داشته ها بر نداشته ها تمرکز می کنند و جنبه های مثبت زندگی را در نظر نمی گیرند (سپاه منصور، ۱۳۹۶).

کیسر^۵(۲۰۱۴) مادی گرایی را به مثابه رگه ای ذاتی مانند تنوع طلبی^۶ هیجان خواهی^۷ و نیاز به شناخت و تفردها^۸ می داند و بیان می کند که افراد مادی گرا با تمرکز بر سطوح پایین سلسله مراتب نیازها در هرم مزلو^۹ مانند امنیت جسمانی، کم تر به مراتب بالاتر نیازها مانند خود شکوفایی توجه دارند. این مادی گرایی از جنبه های دیگر نیز مورد بررسی قرار گرفته است. برای مثال بر اساس نظریه خود تعیین گری^{۱۰} افراد برای دستیابی به هویت فردی و بسط توانمندی ها و ادراک خود به طرق مختلف از جمله رسیدن به شهرت، قدرت، جذابیت جسمانی و ثروت تلاش می کنند. در نظریه مقایسه اجتماعی^{۱۱} افراد تمایل به مقایسه خود با دیگران دارند و در این مقایسه به مرور می آموزند که ارزش های مادی در نظر دیگران پذیرفتنی است و آن را به عنوان هنجار اجتماعی می پذیرند (جان و همکاران، ۲۰۱۷).

در واقع افراد مادی گرا برای از بین بردن اختلاف بین خود واقعی و خود مطلوب تمایل به خرید بیش از اندازه دارند. گرایش های مادی رابطه معکوسی با رضایت و خویشتن شناسی دارد. کسب کالاهای مرتبط با موفقیت و شهرت و مالکیت و نشان دادن کالاهای دنیوی به بهبود جایگاه کمک می کند، اما افراد مادی گرا از اختلال روانی رنج می برند. علاوه بر این افراد مادی گرا آسیب پذیری بیشتری از مصرف وسواسی دارند چون مالکیت، کسب و نمایش قدرت یک منبع خوشبختی برای آن ها است (جالیز^{۱۲} و همکاران، ۲۰۱۴).

در این مطالعه رویکرد اصلی مادی گرایی بر پایه رویکرد ارزش های شخصی مادی گرایانه ریکینز و داوسون^{۱۳}(۱۹۹۲) است که سه بُعد محوریت داشتن^۱ (به معنی تمرکز بر کسب اموال و دارایی به عنوان فعالیت اصلی زندگی)؛ شادکامی^۲ (به معنی

1 Halford & Snyder

2 FiFe & Weeks

3 differentiaiton

4 Zhang

5 Kasser

6 Variety seeking

7 Sensation seeking

8 individuality

9 Maslow

10 self-determination theory

11 social comparison

12 Jalees,

13 Richins & Dawson

دستیابی به دارایی به عنوان یکی از منابع اصلی رضایت‌مندی؛ و موفقیت^۳ (پنداشتن دارایی به عنوان یکی از نشانه‌های موفقیت) (سانگ کارپنتر^۴ و همکاران، ۲۰۱۴) را موجب تمایل افراد به مادی‌گرایی بیان می‌کند.

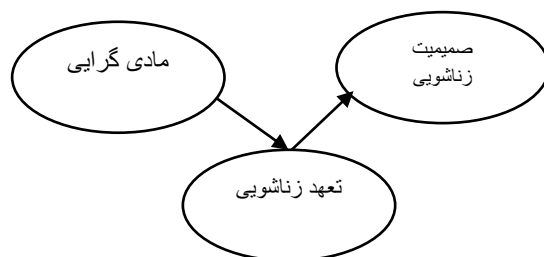
اما مادی‌گرایی به صورت مستقیم بر صمیمیت زناشویی تاثیر گذار نیست. شاید بتوان بیان کرد که عدم صمیمیت پیامد نهایی مادی‌گرایی است چرا که قبل از کاهش صمیمیت در بین زوجین تعهد زناشویی کاهش می‌یابد و سپس موجب کاهش صمیمیت می‌شود. به عبارتی تعهد زناشویی به زوجین برای حفظ زندگی مشترک در مقابله با مسائل و دشواری‌های زندگی کمک می‌کند و باعث می‌شود زوج علی‌رغم تجربه رویدادهای دردناک همچنان باهم بودنشان را حفظ کنند. همچنین وجود تعهد زناشویی در یک رابطه نشانه‌ای از امید برای ادامه یافتن زندگی مشترک در آینده است و می‌توان آن را به منزله فرصتی برای جبران گذشته و جلوگیری از جدایی در نظر گرفت. تعهد زناشویی به عنوان میل و تمایل همسر به فدا کردن نیازها و خواسته‌های شخصی است (تانگ^۵، ۲۰۱۲).

جانسون^۶ (۲۰۱۲)، تعهد زناشویی را دارای سه بعد شخصی^۷، اخلاقی^۸ و ساختاری^۹ می‌داند؛ بعد شخصی تعهد تحت تاثیر سه مولفه شامل: جذابیت همسر (عشق، رضایت و احساس همسانی با همسر)، جذابیت زناشویی (علاقه و رضایت از رابطه زناشویی) و هویت زناشویی (میزان و درجه‌ای که مشارکت یک شریک در رابطه زناشویی به عنوان خودپنداره شخصی وی در نظر گرفته می‌شود) است. بعد اخلاقی تعهد زناشویی به معنای ماندن در رابطه مبتنی بر احساس وظیفه یا قول، احساسی از قرارداد شخصی به همسر و تمایل برای ثبات شخصی (استرانگ و کوهن، ۲۰۱۳) بر احساس وفاداری اخلاقی به ازدواج و رابطه زناشویی مبتنی است، با این نگاه، ازدواج، نهادی مقدس و تضمین‌کننده مراقبت و حمایت بوده، وفاداری و پایبندی به آن به عنوان ارزش تلقی می‌شود، این بعد تعهد زناشویی مبتنی بر سه مولفه عبارتست از: تقدس بنیان ازدواج؛ وفاداری اخلاقی به نوع رابطه زناشویی و احساس دین به یک همسر (رضایی و همکاران، ۱۳۹۱). جنبه ساختاری تعهد به ازدواج (ماندن در رابطه به دلیل محدودیت‌های خاصی چون تعهد شغلی و فرزند)، بعد اجبارآور تعهد زناشویی و ناشی از الزامات و فشارهای بیرونی همراه با احساس در دام افتادگی است.

همچنین به اعتقاد راسبالت^{۱۰} (۱۹۸۰) تعهد بر مبنای میزان احساس دلبستگی فرد به همسر خود و علاقه‌مندی به حفظ رابطه با وی، شکل می‌گیرد و در نتیجه وابستگی متقابل زوجین به وجود می‌آید و تعهد به این نکته اشاره دارد که آیا افراد پس از مواجه شدن با مسائل و مشکلات زناشویی همچنان خواهان تداوم زندگی زناشویی خود هستند و یا به آن خاتمه می‌دهند. بر اساس اگر احساس رضایت-وابستگی، کیفیت ارتباط با نفر دیگر یا همسر جدید و میزان سرمایه‌گذاری در رابطه با همسر خوب باشد تعهد زناشویی وجود دارد. این در زمانی است که زوجین انتظارات یکدیگر را برآورده کرده و جنبه‌های مثبت رابطه آن‌ها بیش از جنبه‌های منفی باشد، احساس رضایت‌مندی بیشتری کرده و در نتیجه از تعهد و پایبندی بالاتری برخوردار می‌گردند در غیر این صورت به عدم تعهد سوق داده می‌شوند. همچنین هنگامی که زوجین بر منابعی نظیر، فرصت باهم بودن، عواطف و احساس‌های فی‌مابین و دارایی‌های مشترک، سرمایه‌گذاری بیشتری کنند و کیفیت ارتباط با نفر دیگر ضعیف باشد، احتمال تعهد و وفاداری به همسر افزایش می‌یابد (یوسفی و همکاران، ۱۳۹۵). با این حال اگر این جنبه‌های شناختی و روانی تامین نشود به نظر می‌رسد که افراد به سمت مادی‌گرایی به عنوان یک روش کاهش فاصله بین خود واقعی و مطلوب گرایش

-
- 1Centrality
 - 2happiness
 - 3Success
 - 4Tsang
 - 5Tang,
 - 6Johnson
 - 7personal commitment
 - 8moral commitment
 - 9Structural commitment
 - 10trong & Cohen
 - 1 Rusbult

پیدا می کنند. بنابراین در این مطالعه با توجه به این که مادی گرایی می تواند بر روی کاهش تعهد زناشویی و در نتیجه صمیمیت زناشویی تاثیر گذار باشند مدل مفهومی زیر آزمون خواهد شد.

روش

طرح این مطالعه غیر آزمایشی از نوع همبستگی است. در طرح های همبستگی ماتریس همبستگی بین متغیرها بررسی می شوند و یا روابط علی بین آنها آزمون می شود. شرکت کنندگان این مطالعه شامل کلیه زوجین مراجعه کننده به سرای منطقه قیطره در سال ۱۳۹۶ بودند که از طریق نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. در پژوهش های غیر آزمایشی نیز به دنبال برآورد میانگین جامعه از طریق نمونه گیری با اشتباه همراه خواهیم بود، به همین دلیل در فرمول های نمونه گیری با یک میزان اشتباه مجاز که معمولاً کمتر یا مساوی ۰/۱۰ است میانگین جامعه از طریق میانگین نمونه برآورد می شود. از آنجایی که در فرمول های نمونه گیری معمولاً واریانس نمونه نیز باید وجود داشته باشد، به همین دلیل با در نظر گرفتن بالاترین واریانس میزان نمونه برآورد می شود. فرمول نمونه در طرح های غیر آزمایشی به شرح زیر است (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۹۰).

$$n = \frac{z^2 pq^2}{d^2}$$

n: تعداد حجم نمونه

Z: مقدار متغیر نرمال واحد متناظر با سطح اطمینان $1 - \alpha$

pq: واریانس جامعه

d: خطای برآورد

با توجه به فرمول بالا اگر مقدار Z را ۱/۹۶ در نظر گرفته و سطح واریانس را با بالاترین سطح از واریانس (۰/۵×۰/۵) در نظر بگیریم و مقدار خطا را حداقل ۰/۰۷ در نظر بگیریم و در فرمول بالا قرار بدهیم حجم نمونه برآورد خواهد شد.

$$n = \frac{1.96^2 * 0.5 * 0.5^2}{0.07^2} = 188$$

با توجه به فرمول بالا میزان حجم نمونه ۱۸۸ نفر برآورد شد اما با توجه به این که ممکن بود برخی از شرکت کنندگان پاسخ درستی به آزمون ها ندهند بنابراین ۲۰۰ نفر در این مطالعه شرکت کردند.

ابزارهای اندازه گیری

در این مطالعه از سه ابزار اندازه گیری استفاده شده است که در زیر معرفی شده اند.

مادی گرایی: این پرسشنامه توسط ریچنز و داوسون در سال ۱۹۹۲ به منظور سنجش مادی گرایی طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۱۸ آیتم است که شامل سه بُعد مختلف محوریت (آیتم های ۱ تا ۶)؛ شادکامی (آیتم های ۷ تا ۱۲) و موفقیت (آیتم های ۱۳ تا ۱۸) است که در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) اندازه گیری می شود. ریچنز و داوسون (۱۹۹۲) اعتبار آزمون به روش کرونباخ ۰/۸۲ و روایی آن با استفاده از روش بازآزمایی ۰/۸۷ برای نمره کل مقیاس و ۰/۸۲ برای زیر مقیاس های موفقیت و محوریت و ۰/۸۶ برای شادکامی گزارش نموده اند. همچنین در ایران سپاه منصور و همکاران (۱۳۹۴) اعتبار این پرسشنامه را ۰/۸۴ گزارش نمودند. در پژوهش حاضر اعتبار پرسشنامه برای زیر

مقیاس محوریت ۰/۸۹، زیرمقیاس شادکامی برابر با ۰/۷۳، برای زیرمقیاس موفقیت برابر با ۰/۸۱ و برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۸ به دست آمد.

تعهد زناشویی: این پرسشنامه توسط آدامز و جونز (۱۹۹۷) به منظور سنجش تعهد زناشویی طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۴۴ آیتم و سه بُعد تعهد شخصی (آیتم های ۱ تا ۱۰)، تعهد اخلاقی (آیتم های ۱۱ تا ۲۲) و تعهد ساختاری (آیتم های ۲۳ تا ۴۴) است و در یک طیف لیکرت ۵ درجه از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) اندازه گیری می شود. سوالات ۱۱، ۱۲، ۱۶، ۲۳، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۲، ۳۴، ۳۵، ۳۶ و ۳۸ به طور معکوس نمره گذاری می گردند. آدامز و جونز در شش پژوهش گوناگون به منظور به دست آوردن پایایی و روایی پرسشنامه، آن را بر روی ۴۱۷ نفر متأهل، ۳۴۷ نفر مجرد و ۴۶ نفر مطلقه اجرا کردند. در این مطالعات همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون بالا و معنادار بود و به طور کلی ابعاد این پرسشنامه از بیشترین حمایت تجربی و نظری برخوردار بود. آدامز و جونز میزان پایایی هر یک از مقیاس های این آزمون را بر روی نمونه مذکور به این شرح به دست آورده اند: تعهد شخصی ۰/۹۱، تعهد اخلاقی ۰/۸۹ و تعهد ساختاری ۰/۸۶. در پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۹۴)، نیز آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس های تعهد شخصی ۰/۶۶، تعهد اخلاقی ۰/۷۶، تعهد ساختاری ۰/۷۸ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۷ به دست آمد. در پژوهش حاضر اعتبار پرسشنامه برای زیرمقیاس تعهد شخصی ۰/۷۹، تعهد اخلاقی ۰/۷۷ و تعهد ساختاری ۰/۸۱ و برای کل پرسشنامه در این پژوهش برابر با ۰/۸۰ به دست آمد.

صمیمیت زناشویی: این پرسشنامه توسط واکر و تامپسون در سال ۱۹۸۳ به منظور سنجش صمیمیت زناشویی طراحی شد. این پرسشنامه دارای ۳۳ آیتم می باشد. این پرسشنامه هشت بُعد مختلف صمیمیت عاطفی، روان شناختی، جنسی، جسمی و اجتماعی- تفریحی، عقلانی، معنوی و زیبایی شناختی را در یک طیف لیکرت ۵ درجه از هرگز (۱) تا همیشه (۵) اندازه گیری می کند. واکر و تامپسون (۱۹۸۳) اعتبار آزمون به روش کرونباخ ۰/۸۸ گزارش کردند. ضریب پایایی این پرسشنامه در پژوهش دغاغله و همکاران (۱۳۹۰) ۰/۹۶ گزارش شد. نعیم (۱۳۸۷) نیز، برای تعیین پایایی مقیاس صمیمیت از دو روش آلفای کرونباخ و تصنیف استفاده کرد که به ترتیب برابر ۰/۹۶ و ۰/۹۶ بیانگر پایایی مطلوب مقیاس یاد شده است. خزاعی (۱۳۸۶) نیز پایایی کل را ۰/۸۵ به دست آورد. در پژوهش حاضر اعتبار پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ محاسبه شد که برای کل پرسشنامه در این پژوهش برابر با ۰/۸۸ به دست آمد.

شیوه اجرا و تجزیه و تحلیل

برای اجرای مقیاس های اندازه گیری در این مطالعه با کسب مجوز از سرای محله ی قیطره و با در میان گذاشتن هدف مطالعه با شرکت کنندگان از آنها خواسته می شد که در محیطی آرام و بدون سر و صدا در یک اتاق بدون رفت و آمد به مقیاس های مورد مطالعه پاسخ بدهند. در حین اجرای آزمون به هیچ سوالی پاسخ داده نشد که موجب سوگیری بشود. همچنین برای جلوگیری از اثر ترتیب ارائه ابزارهای اندازه گیری مقیاس ها به صورت تصادفی به شرکت کنندگان ارائه شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون و مدل معادلات ساختاری استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده ها از طریق نرم افزارهای SPSS ویرایش ۲۲ و LISREL ویرایش ۸/۷۲ صورت پذیرفت.

نتایج

همانطور که بیان شد شرکت کنندگان این مطالعه ۲۰۰ نفر بود که اطلاعات جمعیت شناختی آنها در جدول ۱ ارائه شده است. در جدول ۱ جنسیت، سن شرکت کنندگان، تحصیلات و سال های تاهل را نشان می دهد.

جدول ۱

متغیر	فراوانی (درصد)	متغیر	فراوانی (درصد)
زن	۱۴۵ (۷۲٪)	کاردانی و پایین تر	۷۹ (۴۰٪)
مرد	۴۵ (۲۸٪)	کارشناسی	۸۱ (۴۱٪)

کمتر از ۳۰ سال سن	۶۵ (۳۴٪)	ارشد و بالاتر	۴۰ (۲۰٪)
بین ۳۱ تا ۴۰ سال سن	۷۰ (۳۵٪)	کمتر از ۵ سال تاهل	۶۳ (۳۲٪)
بین ۴۱ تا ۵۰ سال سن	۵۹ (۳۰٪)	بین ۶ تا ۱۵ سال تاهل	۹۴ (۴۷٪)
بالاتر از ۵۱ سال سن	۴ (۲٪)	بین ۱۶ تا ۲۵ سال تاهل	۴۳ (۲۲٪)

صمیمیت زناشویی شامل عاطفی، روان‌شناختی، جنسی، جسمی و اجتماعی-تفریحی، عقلانی، معنوی و زیبایی‌شناختی می‌شود. تعهد زناشویی نیز شامل سه مولفه‌ی تعهد شخصی، اخلاقی و ساختاری است. مادی‌گرایی نیز سه مولفه‌ی محوریت، شادکامی و موفقیت را در بر می‌گیرد. شاخص‌های توصیفی همه‌ی مولفه‌ها در جدول ۲ ارائه شده است. برای هر یک از مولفه‌ها میانگین وزنی محاسبه شده و شاخص‌های توزیع (کجی و کشیدگی) نشان می‌دهد که مقادیر به دست آمده در محدوده ۱±/۹۶ است و توزیع داده‌ها نرمال است.

جدول ۲

شاخص‌های توصیفی مادی‌گرایی، تعهد زناشویی و صمیمیت

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
عاطفی	۳/۸۸	۱/۰۷	-۰/۶۳	-۰/۵۰
روان‌شناختی	۳/۴۶	۱/۱۳	-۰/۴۱	-۰/۴۵
جنسی	۴/۰۴	۱/۰۲	-۰/۸۸	۰/۱۶
جسمی	۳/۶۲	۱/۱۶	-۰/۵۸	-۰/۴۵
اجتماعی	۳/۷۴	۱/۱۲	-۰/۷۴	-۰/۱۷
عقلانی	۳/۲۳	۱/۱۵	-۰/۲۷	-۰/۸۰
معنوی	۳/۶۳	۱/۱۵	-۰/۵۰	-۰/۵۵
زیبایی‌شناختی	۳/۶۵	۱/۱۰	-۰/۵۱	-۰/۳۵
شخصی	۳/۷۷	۰/۹۹	-۰/۶۸	۰/۱۵
اخلاقی	۳/۷۶	۱/۰۳	-۰/۶۰	-۰/۱۱
ساختاری	۴/۲۶	۱/۰۸	-۱/۴۵	۱/۲۳
محوریت	۴/۱۹	۰/۹۳	-۱/۰۲	۰/۴۷
شادکامی	۴/۵۹	۰/۸۴	-۱/۱۸	۰/۹۷
موفقیت	۴/۲۹	۰/۹۵	-۱/۳۶	۱/۳۴

پس از بررسی شاخص‌های توصیفی داده‌ها رابطه بین مولفه‌ها از طریق ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون بررسی شد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بین مولفه‌های تعهد زناشویی و صمیمیت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین معنی که هر چه تعهد زناشویی افزایش می‌یابد صمیمیت زناشویی نیز بالاتر می‌رود. مادی‌گرایی رابطه منفی و معناداری با صمیمیت دارد. همچنین بین تعهد زناشویی و مادی‌گرایی نیز رابطه منفی و معناداری وجود دارد. (جدول ۳).

جدول ۳

ماتریس همبستگی بین مولفه های صمیمیت زوجین، تعهد زناشویی و مادی گرایی

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱	عاطفی														
۲	روان شناختی	۰/۳۹*													
۳	جسی	۰/۲۶*	۰/۲۸*												
۴	جسی	۰/۲۶*	۰/۲۲*	۰/۳۹*											
۵	اجتماعی	۰/۲۸*	۰/۲۲*	۰/۲۸*	۰/۲۴*										
۶	عقلانی	۰/۲۰*	۰/۲۶*	۰/۲۰*	۰/۳۹*	۰/۶۲*									
۷	معنوی	۰/۲۷*	۰/۲۴*	۰/۲۹*	۰/۳۱*	۰/۲۴*	۰/۵۴*								
۸	زیبایی شناختی	۰/۲۲*	۰/۲۰*	۰/۲۹*	۰/۲۲*	۰/۲۷*	۰/۵۴*	۰/۲۶*							
۹	شخصی	۰/۳۹*	۰/۲۸*	۰/۲۹*	۰/۲۲*	۰/۲۷*	۰/۵۴*	۰/۲۶*	۰/۲۲*						
۱۰	اخلاقی	۰/۲۱*	۰/۲۸*	۰/۲۰*	۰/۲۰*	۰/۲۷*	۰/۵۸*	۰/۳۷*	۰/۲۷*	۰/۲۰*					
۱۱	ساختاری	۰/۲۶*	۰/۲۶*	۰/۲۴*	۰/۲۴*	۰/۲۷*	۰/۶۸*	۰/۵۲*	۰/۶۴*	۰/۶۹*	۰/۲۶*				
۱۲	محوریت	۰/۲۶*	۰/۲۸*	۰/۲۳*	۰/۲۹*	۰/۲۲*	۰/۵۴*	۰/۲۲*	۰/۲۸*	۰/۲۶*	۰/۲۴*	۰/۲۶*			
۱۳	شادکامی	۰/۲۲*	۰/۲۲*	۰/۲۴*	۰/۲۸*	۰/۲۷*	۰/۲۷*	۰/۳۰*	۰/۲۲*	۰/۲۲*	۰/۲۲*	۰/۲۶*	۰/۲۶*		
۱۴	موفقیت	۰/۲۲*	۰/۲۰*	۰/۲۰*	۰/۲۱*	۰/۲۷*	۰/۵۴*	۰/۲۴*	۰/۲۶*	۰/۲۲*	۰/۲۰*	۰/۲۶*	۰/۲۶*	۰/۵۱*	

$P < 0.01$ * $p < 0.05$ ** $N = 200$

پس از بررسی همبستگی بین مولفه های متغیرهای صمیمیت زناشویی، تعهد زناشویی و مادی گرایی مدل مفهومی پژوهش آزمون شد. شاخص های برازش مدل در جدول ۴ ارائه شده است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که مدل با داده ها برازش دارد و مقادیر به دست آمده به مقادیر مطلوب نزدیک است.

جدول ۴

شاخص های برازش مدل مفهومی پژوهش

شاخص برازش مدل	مقدار بدست آمده	مقدار مناسب شاخص	وضعیت
مجذور کای	۲/۸۷		
درجه آزادی مدل	۱	+	مطلوب
χ^2/df	۲/۸۷	کمتر از ۳	مطلوب
سطح معناداری مجذور کای	۰/۰۶	> 0.05	مطلوب
GFI	۰/۹۵	> 0.95	مطلوب
AGFI	۰/۹۱	> 0.90	مطلوب
CFI	۰/۹۶	> 0.95	مطلوب
RMSEA	۰/۰۴۹	< 0.10	مطلوب

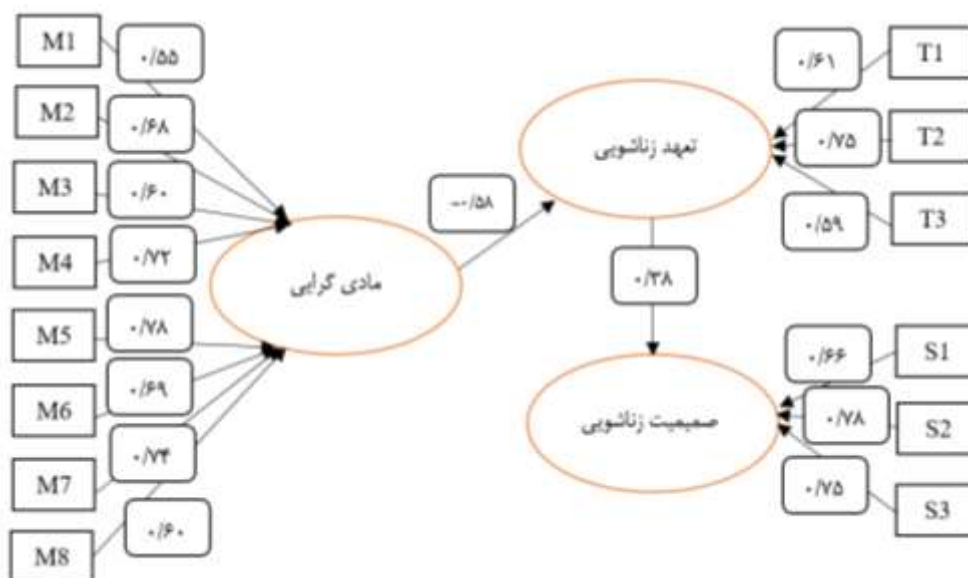
ضرایب استاندارد شده مستقیم و غیر مستقیم نشان می دهد که تعهد زناشویی با صمیمیت زوجین رابطه مثبت و معناداری دارد و مادی گرایی به صورت غیر مستقیم از طریق تعهد زناشویی بر روی صمیمیت زناشویی تاثیر می گذارد. بعلاوه مادی گرایی با تعهد زناشویی نیز رابطه منفی و معناداری دارد. تعهد زناشویی و مادی گرایی ۲۱ درصد از واریانس صمیمیت زوجین را تبیین می کند و مادی گرایی ۲۴ درصد از تعهد زناشویی را تبیین می کند (جدول ۵).

جدول ۵

ضرایب استاندارد شده مستقیم، غیر مستقیم و کل مدل مفهومی پژوهش

تیین شده	وارانس شده	اثر کل	اثر غیر مستقیم	اثر مستقیم	متغیر پیش بین	به روی
						صمیمیت زوجین
	۰/۲۱*	۰/۳۸*	-	۰/۳۸*	تعهد زناشویی	
		-۰/۲۲*	-۰/۲۲*	-	مادی گرایی	
						تعهد زناشویی
	۰/۲۴	-۰/۵۸*	-	-۰/۵۸*	مادی گرایی	

شکل ۱ ضرایب استاندارد شده بار عاملی هر یک از مولفه ها بر روی متغیرهای مکنون و ضرایب استاندارد شده مادی گرایی بر روی تعهد زناشویی و تعهد زناشویی بر روی صمیمیت زناشویی را که در جدول ۵ ارائه شد را نشان می دهد. نشانگرهای M1 تا M8 به ترتیب شامل مولفه های عاطفی، روان‌شناختی، جنسی، جسمی و اجتماعی- تفریحی، عقلانی، معنوی و زیبایی‌شناختی می شود. نشانگرهای T1 تا T3 شامل سه مولفه ی تعهد شخصی، اخلاقی و ساختاری است. مولفه های S1 تا S3 نیز سه مولفه ی محوریت، شادکامی و موفقیت را در بر می گیرد.

شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش

بحث و نتیجه گیری

هدف این مطالعه بررسی نقش واسطه ای تعهد زناشویی در رابطه بین مادی گرایی و صمیمیت زوجین بود. نتایج به دست آمده از مدل یابی معادلات ساختاری نشان داد که مدل با داده ها برازش دارد. بدین معنی که مادی گرایی بر کاهش تعهد زناشویی و متعاقبا کاهش صمیمیت زوجین تاثیر می گذارد.

در راستای تبیین رابطه بین تعهد زناشویی و صمیمیت عوامل مختلفی تاثیر گذار هستند برای مثال مطالعات نشان داده اند که تعهد بیشتر موجب صمیمیت جنسی^۱ می شود و افزایش صمیمیت بین همسران اولین قدم در جهت ایجاد ازدواجی مطلوب تلقی می شود (خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۴). بعلاوه کیفیت تعاملات میان فردی، تعهد و کیفیت روابط زناشویی را بهبود می بخشد و از سوی دیگر صمیمیت جنسی منجر به برون ریزی مشکلات و سرزندگی و شادابی زوجها می شود (کردی و همکاران، ۱۳۹۶).

عامل دیگری که می تواند بر رابطه بین تعهد زناشویی و صمیمیت زناشویی تأثیرگذار باشد، مفهوم اعتماد است. اعتماد یکی از قدرتمندترین پیش بینی کننده های رضایت از رابطه، ثبات و پرباشی است (کمپل^۳ و همکاران، ۲۰۱۰). اعتماد در روابط زناشویی شامل سه بُعد وفاداری، پیش بینی پذیری و قابلیت اتکا است که از بین آنها وفاداری^۴ مهم ترین عامل اعتماد در روابط زناشویی است. زمانی که افراد مکرراً نسبت به همسر خود بی توجه شوند؛ وفاداری همسرشان به آنها سست می شود و در نتیجه کمتر قابل اعتماد می شوند. همچنین زمانی که تعارضها در زندگی زناشویی افزایش یابد، اعتماد بین زوجها رو به کاستی خواهد گذاشت و در نتیجه احساس تعهد کمتری نسبت به یکدیگر پیدا خواهند کرد (کروز^۵؛ ۲۰۰۷). اعتماد منجر به تشویق شروع روابط متقابل معنوی و رضایت و تعهد بیشتر می شود (بالیت^۶ و همکاران، ۲۰۱۲). به همین دلیل در دین و فرهنگ ما تعهد زناشویی ارزش بسیار متعالی است و حساسیت های زیادی نسبت به آن وجود دارد و به عنوان یکی از عوامل اساسی در ثبات و کیفیت زندگی زناشویی شناخته شده است (کردی و همکاران، ۱۳۹۶). همچنین پژوهش های قبلی در زمینه رابطه بین تعهد زناشویی و صمیمیت زوجین نشان می دهد که دین داری پیش بینی کننده مهمی برای تعهد زناشویی در افراد بود (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

همچنین در راستای نتایج این مطالعه تور و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی نشان داد یکی از نیازهای عاطفی زوجها، روابط توأم با صمیمیت است که منبع مهمی برای شادی، احساس معنا و رضایت زناشویی در زندگی است. سپاه منصور و مظاهری (۱۳۸۵) در پژوهشی نشان دادند که میزان صمیمیت در زوجین می تواند موجب رضایت بیشتر در روابط زناشویی آنها گردد. پژوهش پاتریک^۷ و همکاران (۲۰۰۷) نیز نشان داد که زوج هایی که صمیمیت بالاتری دارند قابلیت بیشتری در مواجهه با مشکلات و تغییرات مربوط به رابطه خود داشته و در نتیجه رضایت بالاتری را تجربه می کنند و این خود موجب تعهد بیشتر می شود. در رابطه با نتایج به دست آمده از رابطه بین مادی گرایی و تعهد زناشویی می توان بیان داشت اگر زوجین در گذر زمان نتوانند جنبه های تعهد زناشویی خود را رعایت کنند و در طی زمان صرفاً ابعاد شخصی تعهد، جنبه اخلاقی و جنبه ساختاری تعهد را براساس اجبار اجتماعی نگه دارند و نتوانند فشارهای روانی را کاهش بدهند بنابراین برای حل مشکلات خود به سمت مادی گرایی سوق پیدا می کنند و تمایل بسیار زیادی به جمع آوری منابع مالی و خرید کردن برای لذت بردن پیدا خواهند کرد. بنابراین رابطه منفی بین این دو حاکی از این است که مادی گرایی تا حدود ۲۴ درصد از تعهد زناشویی را تبیین می کند. در رابطه با اثرات غیر مستقیم مادی گرایی بر روی صمیمیت زناشویی به واسطه تعهد زناشویی نیز اگر چه پژوهشی به صورت مستقیم به این مسئله نپرداخته است اما با توجه به مطالبی که بیان شد به نظر می رسد که زوجین در ازدواج به طرف مقابل به عنوان یک سرمایه گذاری نگاه می کنند و در صورتی که نیازهای مورد نیاز آنها تامین نشود برای ایجاد آرامش مادی گرایی را به عنوان هدف اصلی قرار می دهند و براساس ساختارهای تعهدی ازدواج که فرد را به خاطر شغل و فرزند مجبور می کند در زندگی زناشویی باقی بماند این وضعیت را تحمل می کنند اما از کیفیت زندگی زناشویی راضی نیستند و در نهایت صمیمیت بین آنها کاهش می یابد.

1. Sexual Intimacy

2. Trust

3. Campbell

4. loyalty

5. Kruse

6. Ballite

7. Patrick

همچنین مادی گرایی بر ساختار اخلاقی تعهد زناشویی نیز تاثیر گذار است. به نحوی که اگر فرد نیازهای عاطفی اش که بیشتر جنبه روان شناختی فرد را در بر می گیرد تامین نشود در صورتی که خود شاغل باشد و بتواند تامین هزینه های جاری زندگی را بکند از تعهداتش نسبت به طرف دیگر کاسته شده و استقلال تام پیدا کرده و در نتیجه زندگی مشترک تبدیل به یک روابط قراردادی بدون هدف زناشویی تبدیل خواهد شد که این نیز بر کاهش صمیمیت و در نهایت در بدترین حالت ممکن به طلاق و جدایی منجر خواهد شد.

منابع

- خجسته مهر، رضا، احمدی، احمد، سودانی، منصور، و شیرالی نیا، خدیجه. (۱۳۹۴). اثربخشی مشاوره زناشویی تلفیقی کوتاه مدت بر صمیمیت عاطفی و کیفیت زناشویی زوجین. فصلنامه روانشناسی کاربردی. (۲)۹. صص ۷۹-۹۶
- رضایی، جواد؛ احمدی، سید احمد؛ اعتمادی، عذرا؛ رضای حسین آبادی، مریم. (۱۳۹۱). تاثیر آموزش زوج درمانی اسلام محور بر تعهد زناشویی زوجین. روان شناسی و دین. (۱)۵: ۳۷-۶۰.
- سپاه منصور، مژگان. (۱۳۹۶). مادی گرایی بر اساس حمایت اجتماعی ادراک شده، حرمت خود و سبک های تصمیم گیری در نوجوانان. (۵۳)۱۴، صص ۲۹-۳۵
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۹۰). روش تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگه
- کردی، معصومه. اصلانی، خالد. امان الهی، عباس. (۱۳۹۶). صمیمیت جنسی و اعتماد به عنوان تعدیل کننده های رابطه سبک دلبستگی ایمن و تعهد زناشویی. روانشناسی کاربردی. (۳)۱۱. صص ۳۳۳-۳۵۱
- محمدی، بهناز. حیدرنیا، احمد. عباسی، هادی. (۱۳۹۵). پیش بینی تعهد زناشویی بر اساس صمیمیت زناشویی و بخشودگی. رویش روانشناسی. (۳)۵. صص ۳۱-۵۰
- مسلمی، مریم. آقایی، حکیمه. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش مبتنی بر روی آورد روایت درمانگری گروهی در صمیمیت زوجین. مجله علوم روانشناختی. (۶۲)۱۶.
- یوسفی، ناصر. کریمی پور، بنت الهدا. عزیزی، آرمان. (۱۳۹۵). مقایسه اثربخشی دو رویکرد مشاوره گروهی مبتنی بر پذیرش و تعهد و مشاوره گروهی راه حل مدار بر عملکرد خانواده های در آستانه طلاق. مطالعات روان شناختی. (۳)۱۳، صص ۴۷-۶۴
- Ballite, D., Paul, A. M., & Lange, V. (2012). Trust, conflict, and cooperation: A Meta analysis. *Psychological Bulletin*, 139(5): 1090-1112.
- Campbell, L., Simpson, J. A., Boldry, J. G., & Rubin, H. (2010). Trust, variability in relationship evaluations, and relationship processes. *Journal of personality and social psychology*, 99(2): 14-31
- Fife, S. T., & Weeks, G. R. (2010). Barriers to recovering intimacy. *Recovering intimacy in love relationships: A clinician's guide*, 157-179.
- Halford W, Snyder D. Universal processes and common factor in couple therapy and relationship education. *Journal of Behavior* 2012; 12(4): 120-30.
- Jalees, T., Amen, U., & Kazmi, Q. (2014). A Structural Approach on Compulsive Buying Behaviour. *international conference on marketing*.
- John, N. A., Seme, A., Roro, M. A., & Tsui, A. O. (2017). Understanding the meaning of marital relationship quality among couples in peri-urban Ethiopia. *Culture, Health & Sexuality*, 19(2), 267-278
- Johnson, M., S. & Wittenborn, K., A. (2012). New Research Findings on motionally Focused Therapy: Introduction to Special Section. *Journal of marital and family therapy*, 38(1): 18-22
- Kasser, T, Rosenblum, K.L. Sameroff, A.J. Deci, E.L. Niemiec, C.p. Ryan, R.M. Hawks, S. (2014). Changes in materialism, changes in psychological well-being: Evidence from three longitudinal studies and an intention experiment. *Motivation and Emotion*. 38 (1): 1-22

Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. & Follerud, T.R. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The Family Journal*, 15; 359-367.

sang, J.A. Carpenter, T.P. Roberts, J.A. Frisch.M.B. Carlisle, R.D. (2014). Why are materialists less happy? The role of gratitude and need satisfaction in the relationship between materialism and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*. 64: 62-66

Tang, C. Y., & Curran, M. A. (2012). Marital commitment and perceptions of fairness in household chores. *Journal of Family Issues*, 34(12), 1598-1622.

Torre, A., Paillusson, B., Fain, V., Labauge, P., Pelage, J. P., & Fauconnier, A. (2014). Uterine artery embolization for severe symptomatic fibroids: effects on fertility and symptoms. *Human Reproduction*, 29(3), 490-501.

Zhang, J. W., Howell, R. T., Caprariello, P. A., & Guevarra, D. A. (2014). Damned if they do, damned if they don't: Material buyers are not happier from material or experiential consumption. *Journal of Research in Personality*, 50, 71-83.